

САХОВАТЛИ ҚАШҚАДАРЁ ЗАМИНИ УЛКАН ЎЗГАРИШЛАР АРАФАСИДА

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев ҳудудлар ривожини, йирик лойиҳалар билан танишиш, аҳоли билан мулоқот қилиш мақсадида 21-22 апрель кунлари Қашқадарё вилоятида бўлди.

Қарши шаҳрида 22 апрель кунини халқ депутатлари Қашқадарё вилояти Кенгашининг навбатдан ташқари сессияси бўлиб ўтди. Сессияда Президент Шавкат Мирзиёев иштирок этди ва нутқ сўзлади.

Давлатимиз раҳбари сўзининг аввалида йиғилганларни муқаддас Рамазон ойи муносабати билан табриклади. Қашқадарё вилояти мамлакатимиз тараққиётида етакчи ўрин тутишини таъкидлади.

— Ўтган йили 11 октябрда бўлган сайловолди учрашувида, сизлар билан бирга Қашқадарёни келгуси беш йилда ривожлантириш ва аҳоли ҳаётини яхшилаш бўйича катта мақсадларни қўйган эдик, — деди Президент. — Кеча Қашқадарёни эрталабдан кечгача айланиб, одамларнинг кўзига қараб, шу режаларимизга одамлар ишоняптими, ўзгаришларни сезяптими, деб эътибор бердим. Буларни ким қилади? Раҳбар қилади — фидойи, халқини севади-

ган, элни бирлаштирадиган раҳбар. Агар фидойи ҳоким келса, одамлар дарров сезади.

Давлатимиз раҳбари ҳозирги таҳликали замонда ички имкониятларга таяниш ва уларни самарали ишга солиш зарурлигини таъкидлади.

— Қаерга уддабурон раҳбар қўйилган бўлса, натижа бўлаяпти. Қашқадарёга, 3 ярим миллиондан кўп аҳолиси бўлган элга раҳбар бўлиш осон эмас. Бундай раҳбар топиш ҳам осон эмас. Қашқадарёнинг ери бой, тупроғи унумдор, одамлари меҳнатқаш. Фақат уларни бирлаштириб, елкадош бўлиб, ҳалол ишлаш керак. Ҳокимни ҳоким қиладиган, уни ишини кўрсатдиган шу халқ. Маҳаллий депутатлар, нуронийлар, умуман, одамлар берафқ бўлмаса, Қашқадарёнинг қадамлари тезлашади, — деди Шавкат Мирзиёев.

Сессияда ташкилий масала кўрилди. Давлатимиз раҳбари 2021 йил ноябрь ойидан буён Қашқадарё вилояти ҳокими вазифасини бажариб келаётган Азимов Муротжон Бердиалиевич номзодини вилоят ҳокими лавозимига тавсия этди.

М. Азимов 1976 йилда Қашқадарё вилоятининг Китоб туманида туғилган. Бухоро вилояти прокурори, Бош прокурор ўринбосари ва биринчи ўринбосари, Давлат божхона қўмитаси раиси вазифаларида ишлаган.

Халқ депутатлари, меҳнат фахрийлари, хотин-қизлар, ёшлар сўзга чиқиб, номзодни қўллаб-қувватлади. Овозга қўйиш натижаларига кўра, Муротжон Азимов Қашқадарё вилоятининг ҳокими этиб тасдиқланди.

Сессияда вилоятни комплекс ривожлантириш бўйича асосий йўналиш ва вазифалар муҳокама қилинди.

Сўнгги йилларда вилоятда улкан ишлар амалга оширилмоқда. Ўтган йили 25 декабрда Ғузор туманида синтетик ёнилғи ишлаб чиқарадиган “Uzbekistan GTL” заводи ишга туширилди. Шўртан

газ-кимё мажмуасини кенгайтириш лойиҳаси қурилиши бошланди.

Давлат дастурларига кўра, жорий йилда Қашқадарёга 1,5 триллион сўмдан зиёд маблағлар ажратилиб, жами 2 минг 800 километр муҳандислик-коммуникация тармоқлари, 160 та ижтимоий соҳа объектини янгидан қуриш ва реконструкция қилиш ишлари олиб борилмоқда.

Президент сессиядаги нутқидан бундан кейинги вазифаларга, ечимини кутаётган муаммоларга кўпроқ тўхталди.

Мисол учун, вилоят аҳолисининг атиги 43 фоизи марказлашган ичимлик суви билан таъминланган. Айниқса, Косон, Деҳқон-обод, Ғузор, Қамаш туманларида сув таъминоти жуда паст. Газ, электр, ички йўллар, транспорт, қишлоқ хўжалиги, банк-кредит соҳаларида ҳам муаммолар бор.

Вилоятда 108 та тиббиёт муассасаси, 172 та мактаб, 144 та болалар боғчаси таъмирталаб аҳволда. Қўллаб-қувватлаш бўйича қўйилган мақсадларга қўйилган таъминотнинг ҳақиқатан ҳам қўйилганлиги аниқланди.

Ўтган йили 25 декабрда Ғузор туманида синтетик ёнилғи ишлаб чиқарадиган “Uzbekistan GTL” заводи ишга туширилди. Шўртан

коэффициенти юқори бўлиб, ўқувчи ўринлари етишмайди.

Шу боис жорий йилда Қашқадарёда ижтимоий соҳа ва инфратузилмани яхшилаш учун республика бюджетидан қўшимча 360 миллиард сўм ажратилиши таъкидланди. Шунингдек, халқаро молия институтлари маблағларидан 100 миллион доллар имтиёзли маблағлар йўналтирилди.

Бугунги кунда 350 минг одам ишга муҳтожлиги, янги маҳаллабай тизим асосида уларни тадбиркорлик, хунармандчилик, касаначиликка жалб этиш муҳимлиги қайд этилди.

Вилоят улкан sanoat салоҳиятига эга бўлса-да, ялпи ҳудудий маҳсулотда sanoat улushi атиги 18 фоиз экани кўрсатиб ўтилди.

Шунинг учун 2022-2023 йилларга мўлжалланган умумий қиймати 14,7 триллион сўм бўлган 270 та sanoat лойиҳаси дастури шакллантирилгани маълум қилинди.

Толимаржон иссиқлик электр станцияси қувватини кенгайтириш, Ғузорда қуёш электр станцияси барпо этиш, Деҳқон-обод ва Қамашда қурилиш материаллари кластерини ишга тушириш, Китоб туманида цемент заводи ташкил қилиш каби йирик лойиҳалар бошланган.

Кунини кеча имзоланган Президент қарорида Қашқадарёдаги тадбиркорлар лойиҳаларини молиялаштиришга 45 миллион доллар йўналтирилиши белгиланган.

Қишлоқ хўжалигида 7,4 триллион сўмлик 524 та лойиҳани амалга ошириб, 286 мингга иш ўрни яратиш мумкинлиги таъкидланди.

Жумладан, 40 минг гектардан ортқ ерлар қайта фойдаланишга киритилди. 20 минг гектарда анорзорлар барпо қилинади. Яккабўғ, Чирокчи, Қамаш, Шаҳрисабз ва Китоб туманларини сув билан таъминлаш учун “Аёқчиёй” сел сув омбори қурилади. Томорқада мева-сабзавот, коврак етиштириш ва чорвачилик қўллаб-қувватланади.

Ижтимоий инфратузилмани ривожлантириш, аҳоли турмуш шароитларини яхшилаш масалаларига алоҳида эътибор қаратилди.

Жорий йилда Қашқадарёда 5 минг хонадонли 143 та кўп қаватли уй-жой фойдаланишга топширилди.

1 минг 823 километр ичимлик суви тармоқлари ҳамда 1 минг 570 километр ички йўллар қурилади, 9 мингдан зиёд аҳолининг газ таъминоти қайта тикланади.

“Обод қишлоқ” ва “Обод маҳалла” дастурлари доирасида бу йил 30 та маскан қиёфаси яхшиланади.

Мактабгача таълим муассасалари ва мактаблар, тиббиёт пунктлари қуриш, ёшларнинг вақтини мазмунли ташкил этиш бўйича қўрсатмалар берилди.

Мутасадди раҳбарлар Президент айтган устувор вазифалар ижросини ташкил этиш юзасидан халқ депутатлари олдида ҳисобот берди.

Давлатимиз раҳбари шаҳар ва туман студияларидаги аҳоли билан суҳбатлашиб, улар билдирган тақлифларни қўллаб-қувватлади.

Шундан сўнг Президент Шавкат Мирзиёев Қарши шаҳридаги кичик sanoat зонасида жойлашган “UzShoes” қўшма корхонаси фаолияти билан танишди.

Маълумки, Қашқадарёда чарм хом ашёси кўп. Давлатимиз раҳбари вилоятга аввалги ташриф чоғида бу имкониятдан фойдаланиб, чарм маҳсулотларини қайта ишлашни йўлга қўйиш бўйича кўрсатма берган эди. Шундан сўнг ҳудудда 4 та лойиҳа ишга туширилди.

Хусусан, “UzShoes” корхонаси беларуслик ишбилармонлар билан ҳамкорликда 6 миллион доллар эвазига ташкил этилди. Корхонага Германия, Италия ва Австриядан ускуна ва жиҳозлар келтириб ўрнатилди. 350 та иш ўрни яратилди.

Корхона йилига 500 минг жуфт пойабзал ишлаб чиқариш қувватига эга. Бугунги кунда эркаклар, аёллар ва болалар учун 10 турдаги чарм пойабзаллар тайёрланмоқда. Сифатли ва чироили бу маҳсулотлар импорт ўрнини бемалол босади.

Шу билан бирга, Қаршида тикланган пойабзаллар Европа мамлакатларидаги 100 дан ортқ савдо дўконларида сотилмоқда. Шунингдек, қўшни давлатлар ва Ҳиндистон билан келишувларга эришилган.

Давлатимиз раҳбари пойабзалларни тайёрлаш жараёнини кўздан кечирди, шу ерда ишлаётган хотин-қизлар билан суҳбатлашди.

Шунингдек, Президент Қарши шаҳрида спорт таълими бўйича тақдимот билан танишди. Спортни ривожлантириш вазирини ёшлар ўртасида оммавий спортни ривожлантириш чоратadbирлари бўйича 1 апрель кунини ўтказилган йиғилишдаги вазифалар ижроси тўғрисида ҳисобот берди. Мутасаддиларга чет эллик мутахассисларни жалб этиб, селекция ишлари ва ўқув дастурини тўғри шакллантириш бўйича кўрсатмалар берди.

Шу билан Президент Шавкат Мирзиёевнинг Қашқадарё вилоятига ташрифи якунланди.

Зиёдулла ЖОНИБЕКОВ,
Абдулазиз МУСАЕВ,
Ўлмас БАРОТОВ,
Ўза мухбирлари.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
Матбуот хизмати сурати.

Ўзбекистон Республикаси
Президентининг
Ф А Р М О Н И

**М.Б.АЗИМОВНИ
ҚАШҚАДАРЁ ВИЛОЯТИ
ҲОКИМИ ЛАВОЗИМИГА
ТАЙИНЛАШ ТЎҒРИСИДА**

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 93-моддаси 15-банди ва 102-моддасига асосан ҳамда халқ депутатлари Қашқадарё вилоят Кенгашининг қарорига мувофиқ **Муротжон Бердиалиевич Азимов** Қашқадарё вилояти ҳокими лавозимига тайинлансин.

Ўзбекистон Республикаси
Президенти **Ш. МИРЗИЁЕВ**

Тошкент шаҳри,
2022 йил 22 апрель

**ОИЛАВИЙ ШАРОИТИ БОИС ИЛМИЙ
ИШИ ЯКУНИГА ЕТМАГАН АЁЛЛАРГА
АМАЛИЙ ЁРДАМ КЎРСАТИЛАДИ**

Тошкент вилояти ҳокимлигида Олий Мажлис Сенати Раиси Танзила Норбоева, вилоят ҳокими вазифасини бажарувчи Зойир Мирзаев иштирокида йиғилиш бўлиб ўтди.

Мулоқот

Тегишли бошқарма ва ташкилотлар масъуллари иштирок этган мулоқотда хотин-қизлар муаммоларини тизимли ҳал этиш, намунали хонадонларнинг тадбиркорлик билан боғлиқ тажрибасини кенг тарғиб қилиш ва оилавий шароити боис илмий ишини якунига етказолмаган аёлларга амалий ёрдам кўрсатиш юзасидан бир қатор вазифалар белгилаб олинди.

Йиғилиш давомида вилоятда хотин-қизларга яратилаётган имконият ва шарт-шароитлар, аёлларни қўллаб-қувватлаш борасида амалга оширилаётган ишлар бўйича ҳам атрофлича маълумот берилди.

Қайд этилганидек, вилоятда олиб борилган ўрганишлар натижасида 400 дан ортқ оилалар фарзандлари мактаб ёки боғчага бормасдан,

таълимдан узилиб қолаётгани аниқланган. Эътиборлиси, бу ҳолатлар юзасидан тезкор чоралар кўрилиб, эътиҳаманд оилаларга зарур ёрдам кўрсатилган.

Йиғилишда ижтимоий ёрдамга муҳтож хотин-қизларни аниқлаш, уларни касбга ёки тадбиркорликка йўналтириш ҳамда ижтимоий-сиёсий ҳаётдаги ўрни ва фаоллигини ошириш борасидаги саъй-ҳаракатларни изчил ташкил этиш, бунда эл-юрт орасида ҳурмат-эътибор топган ёши улуг нуронийлар, кайёни аёллар тажрибасидан унумли фойдаланиш яхши самара бериши айтиб ўтилди.

Яқунда жойларда ўз ечимини кутаётган муаммолар ҳам мавжудлигига эътибор қаратилиб, билдирилган фикр-мулоҳазалар ва тақлифлар асосида тегишли тавсиялар ишлаб чиқилди.

«Халқ сўзи».

Бизнинг йўлимиз

ИНСОН ҚАДРИНИ УЛУҒЛАШГА ҚАРАТИЛГАН СТРАТЕГИЯ

Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси барча соҳада шиддатли ва жадал ривожланиш кўрсаткичларига мустаҳкам пойдевор бўлиб хизмат қиладиган дастурий вазифаларни ўзида мужассам этган. Ушбу дастурий ҳужжатнинг биргина иқтисодий йўналишига эътибор қаратадиган бўлсак, бу борада Ўзбекистоннинг барқарор ривожланишини таъминлаш устувор вазифа қилиб белгиланган.

Қайси модель бизга мос тушади?

Бугун дунё мамлакатлари иқтисодий юқалиш йўлида айрим муаммолар билан юзма-юз тургани айни ҳақиқат. Шу боис олимлар муаммолар ечимини топиш учун мақсадли илмий изланишлар олиб бормоқда. Бу жараёнда ялпи ички маҳсулот ўсиши ва унинг омилларидан оқилона фойдаланиш, бандлик даражаси, меҳнат унумдорлигини ошириш асосида ижтимоий масалаларни ҳал

этиш, муносиб макроиқтисодий сиёсат дастурларини қўллаш орқали барқарор иқтисодий ўсиш сифатини таъминлашнинг услубий ёндашувларини такомиллаштиришга алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Агар ривожланган давлатлар иқтисодий ўсишида жадал омилар ҳиссаси устунлик қилса, ривожланаётган мамлакатларда экстенсив омилар улуши етакчи ҳисобланади. Шу боис ривожланаётган мамлакатларда интенсив омиларни рағбатлантириш бўйича давлат дастурлари ишлаб чиқилади.

ПОЧТА ХИЗМАТЛАРИ ХАЛҚАРО АНДОЗАЛАР ДАРАЖАСИГА КЎТАРИЛАДИ

Олий Мажлис Сенатининг Ахборот сиёсати ва давлат органларида очиклини таъминлаш масалалари кўмитасининг мажлиси бўлиб ўтди.

Сенат кўмитасида

Унда Сенатнинг йигирма бешинчи ялпи мажлисида кўриб чиқишли режалаштирилаётган масалалар дастлабки тарзда муҳокама қилинди. Аввало, янги тахрирдаги “Почта алоқаси тўғрисида”ги қонунга эътибор қаратилди.

Таъкидланганидек, мамлакатимиз ҳамда жаҳон почта алоқаси хизмат-

лари бозори ривожланишининг замонавий тенденциялари ушбу соҳадаги қонунчилик базасини қайта кўриб чиқиш ва такомиллаштиришга талоқ ээмоқда. Ва ана шу ҳаётий зарурат туфайли ушбу ҳужжат ишлаб чиқилди. 7 та боб ва 41 та моддадан иборат бўлган қонунни тайёрлаш жараёнида хорижий дав-

латларнинг почта алоқасини тартибга солиш борасидаги тажрибаларидан кенг фойдаланилди. Масалан, Озарбайжон, Швейцария, Россия, Қозоғистон, Қирғизистон ва бошқа давлатларнинг қонунчилик ҳужжатлари, Умумжаҳон почта иттифоқи актлари ўрганилди.

Ушбу ҳужжат билан Ўзбекистон Республикаси Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги почта алоқаси соҳасида ягона давлат сиёсатини амалга оширадиган махсус ваколатли орган этиб белгиланган. Почта алоқаси соҳасида қонунчиликка риоя этилиши устидан давлат назоратини Ўзбекистон Республикаси Ахборотлаштириш ва телекоммуникациялар соҳасида назорат бўйича давлат инспекцияси (“Ўзкомназорат”) амалга ошириши кўзда тутилаётди.

Шу билан бирга, хавфли почта ва курьерлик жўнатмаларини жўнатиш хавфини камайтириш, почта ва курьерлик жўнатмаларининг бутлигини таъминлаш билан боғлиқ хавф даражасини камайтириш мақсадида почта хавфсизлигини таъминлаш чоралари бўйича алоҳида нормалар кўшилмоқда. Айни чоғда абонент почта жавонлари кўп квартирали уйларнинг биринчи қаватларида бу уйлар курилатган пайтда курилиш ташкилотлари томонидан ўрнатилиши, умумжаҳон почта иттифоқи ҳужжатларида мувофиқ белгиланган мажбуриятларни Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бажариш учун почта алоқаси миллий операторининг мақоми, мутлақ ҳуқуқлари ва функциялари аниқ белгиланган бўлиши.

Муҳокамалар жараёнида сенаторлар қонунда баён этилган айрим моддаларнинг амалиётга татбиқ

этилиши билан боғлиқ ҳолатларга ҳам урғу қаратди.

Мажлисида 2022 — 2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегиясини “Инсон қадрини улуғлаш ва фаол маҳалла йили”да амалга оширишга оид Давлат дастурининг 2022 йил I қорғидаги ижроси аёнлари бўйича Вазирлар Маҳкамасининг ҳисоботи эшитилди.

Давлат дастури 7 та устувор йўналиш бўйича 100 та мақсад ва 398 та банддан иборат бўлиб, уларда белгиланган чора-тадбирларни амалга ошириш мақсадида 318 та қонун, Фармон ва қарорлар ишлаб чиқиш кўзда тутилган.

Ҳисобот даврида дастур ижросини таъминлаш учун 59 та норматив-ҳуқуқий ва бошқа ҳужжатлар, жумладан, Президентнинг 12 та ҳужжати, Вазирлар Маҳкамасининг 7 та қарори, 4 та идоравий ҳужжат ва 36 та бошқа ҳужжат қабул қилинган.

Мажлисида кўрилган масалалар юзасидан Сенат кўмитасининг тегишли қарори қабул қилинди.

«Халқ сўзи».

ДЕПУТАТЛАР ТАҚДИМ ЭТИЛГАН АХБОРОТДАН ҚОНИҚДИМИ?

Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги Ўзбекистон Экологик партияси фракцияси ҳамда Экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш масалалари кўмитасининг қўшма йиғилиши бўлиб ўтди. Унда “Ўзсувтаъминот” акциядорлик жамиятининг жисмоний ва юридик шахсларнинг ичимлик суви таъминоти ва оқова сув хизматлари борасидаги мурожаатларида кўтарилган масалалар қай даражада ҳал этилаётганлиги ҳолати юзасидан ахбороти эшитилди.

Парламент назорати

Таъкидланганидек, сўнгги йилларда давлатимиз раҳбарининг таъаббуси билан аҳолини ичимлик суви билан таъминлаш, оқова сув хизматларини яхшилаш борасида салмоқли ишлар олиб боришмоқда. Хусусан, 2021 йилда 6 300 километр яқин ичимлик ва оқова сув тармоқлари тортилди, 474 та сув иншооти курилиб, 592 та маҳаллада яшовчи 2,5 миллион кишининг сув таъминоти яхшиланди, 1,5 миллион аҳоли илк бор ичимлик суви билан таъминланди.

Шунингдек, жисмоний ва юридик шахслардан келган мурожаатларни ўз вақтида қўриш бўйича “Ўзсувтаъминот” акциядорлик жамияти фаолиятида тизимли ишлар йўлга қўйилган. Жорий йилнинг ўтган даврида жамиятга 5 минг 528 та мурожаат келиб тушган. Уларнинг аксарияти белгиланган муддатларда қонун доирасида кўриб чиқилди.

Ахборотда келтирилишича, “Ўзсувтаъминот” АЖ томонидан

мурожаатларда ҳамда 2022 — 2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегиясини “Инсон қадрини улуғлаш ва фаол маҳалла йили”да амалга оширишга оид Давлат дастури, Президент раҳбарлигида 2022 йил 8 февраль куни ўтказилган видео-селектор йиғилишида аҳолининг ичимлик суви таъминотини ҳамда оқова сув хизматлари билан қамраб олиш даражасини ошириш юзасидан белгиланган топшириқлар бўйича қатор ишлар бажарилган.

Хусусан, марказлашган ичимлик суви билан қисман таъминланган 3 минг 940 та ва марказлашган ичимлик суви билан таъминланмаган 1 минг 545 та маҳалла фуқаролар йиғинларига ичимлик сувини етказиш юзасидан дастурлар доирасида лойиҳа тақлифлари ишлаб чиқилди. Шунингдек, аҳолининг ичимлик суви билан таъминланганлиги даражасини қарийб 87 фоизга етказиш бўйича лойиҳа тақлифи ишлаб

чиқилиб, хорижий молия институтларининг 26,6 триллион сўм кредит маблағлари, республика бюджетининг 13,4 триллион сўм маблағлари ҳисобидан 3 минг 697 та иншоот ҳамда 40,5 минг километр ичимлик ва оқова сув тармоқлари курилиши режалаштирилган.

Инвестиция дастури асосида 2022 йилда умумий қиймати 1 020,0 миллиард сўм бўлган 128 та объект доирасида 2,88 минг километр ичимлик ва оқова сув тармоқлари ҳамда 150 дон иншооти куриш ва реконструкция қилиш кўзда тутилган.

Қайд этилганидек, 2022 йилда амалга оширилган ишлар натижасида 1,6 миллиондан зиёд кишилар илк бор ичимлик суви билан таъминланиб, 3,4 милли-

он нафар аҳолининг ичимлик суви таъминотини яхшилаш ва таъминланганлик даражасини 69,7 фоиздан 74,2 фоизга етказиш белгиланган.

Депутатлар жисмоний ва юридик шахсларнинг ичимлик суви таъминоти ва оқова сув хизматлари борасидаги мурожаатлари, сайлов округларида сайловчилар билан учрашувларда кўтарилган ҳамда иктомий тармоқларда муҳокамага сабаб бўлаётган масалаларга алоҳида эътибор қаратиб, уларни ўз вақтида бартараф этиш бўйича тақлиф ва тавсиялар берди.

Тадбирда кун тартибидаги масала юзасидан самарали парламент назоратини таъминлашга келишиб олинди.

«Халқ сўзи».

«ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН» ДАҲАСИГА ТАМАЛ ТОШИ ҚЎЙИЛДИ

Шу муносабат билан ўтказилган тадбирда вилоят, шаҳар ва туманлар ҳокимлари, фаоллар, бошқармалар ва ташкилотлар раҳбарлари, депутатлар, Иккинчи жаҳон уруши қатнашчилари ва меҳнат фəҳрийлари, оммавий ахборот воситалари вакиллари иштирок этди.

Тадбирда сўз олган Жиззах вилояти ҳокими Эргаш Солиев қишлоқ

ҳудудларида аҳолига қўлайликлар яратиш, замонавий ижтимоий инфраструктурани шакллантириш мақсадида бугунги кунда бунёдкорлик ишлари жадал суръат қасб этаётганини алоҳида таъкидлади.

Жиззахнинг “Янги Ўзбекистон” даҳасида дастлабки 14 та кўп қаватли тураржой бинолари курилиши учун тегишли ер майдони жорий йил-

нинг 28 март куни аукцион савдода “BRB GOLD TEAM” МЧЖ томонидан сотиб олинган бўлиб, ҳозирги кунда “ЎзшаҳарсозликЛТИ” давлат унитар корхонаси ва тегишли ташкилотлар билан ҳамкорликда амалий ишлар бошлаб юборилди.

Толибжон ЭРГАШЕВ («Халқ сўзи»).

БИР НЕЧА ДИНЛАР ВАКИЛЛАРИ ЎЗАРО АҲИЛЛИКДА ЯШАЁТГАН ЎЗБЕКИСТОН ТАЖРИБАСИ БОШҚА МАМЛАКАТЛАР УЧУН НАМУНА

Муборак Рамазон ойида мамлакатимизнинг Вашингтондаги элчихонаси томонидан Оқ уй, Давлат департаменти, Мудофаа вазирлиги, Халқаро тараққиёт агентлиги (USAID), Америка Қўшма Штатларида кенг тарқалган дин ва конфессиялар вакиллари ҳамда Ўзбекистон мусулмонлари идорасининг аъзолари иштирокида ифторлик уюштирилди.

Дунё нигоҳи

Тадбирда АҚШнинг Халқаро диний эркинлик бўйича комиссияси (USCIRF) раиси Надин Маенза, Шимолӣ Америка Ислом ҳамжамияти собиқ президенти Сайид Сайид, АҚШнинг диний эркинлик соҳасида махсус топшириқлар бўйича собиқ элчиси Дэвид Саперштейн, Глобал фаолият институти (IGE) раҳбари Крис Сипп, АҚШнинг шарқий соҳилидаги энг йилги ислом маркази — «АДАМС» вакили Сайид Моктадир ва бошқалар ҳозир бўлди.

Ифторлик аввалида мамлакатимизнинг АҚШдаги элчиси Жавлон Ваҳобов меҳмонларга мамлакатимизда аънаъавий ислом қадриятларини авайлаб асраш ва тарғиб этиш ҳамда Ўзбекистонда диний эркинликларни таъминлаш борасида ҳаётга татбиқ этилаётган чора-тадбирлар ҳақида маълумот берди. Халқимизнинг баркикенглик аънаёлари, жумладан, муқаддас Рамазон ойи Ўзбекистондаги барча дин ва конфессиялар вакиллари билан биргаликда ҳурмат ва эҳтиром руҳида кенг нишонланаётгани қайд этилди.

Тарихан кўп миллат ва элатлар вакиллари истиқомат қиладиган мамлакат бўлган Ўзбекистон бугун ислом ва бошқа динлар бирдек ривожланаётган дунёвий давлат ҳисобланади. Шу боисдан мамлакатимиз раҳбариятининг фикр, эътиқод ва дин эркинлигини ҳимоя қилиш ва тарғиб этиш, ёшларни инсонпарварлик

руҳида тарбиялаш ҳамда жаҳолатга қарши маърифат билан курашиш таъминли асосида амалга ошираётган ишларига ҳам алоҳида эътибор қаратилди.

АҚШнинг Халқаро диний эркинлик бўйича комиссияси раиси Надин Маенза бир неча кун аввал Ўзбекистонда бўлиб, расмийлар, фуқаролик жамияти вакиллари ва диний етакчилар билан учрашиш имконига эга бўлганини маълум қилди.

— Ўзбекистон сўнгги йилларда қандай ижобий ва сезиларли ўзгаришларга эришганини ҳамда диний эркинлик учун янада очик шарт-шароитлар сари интилаётганини кўришдан мамнун бўлдим, — деди комиссия раҳбари. — Диний ташкилотларни рўйхатга олиш, эътиқод эркинлиги тўғрисидаги қонун ҳужжатларини янада такомиллаштириш бўйича давом этаётган мулоқотлар бизни рухлантирди. Ўзбекистон ҳукумати билан йўлга қўйилган мулоқот мамлакатнинг ислохот ва ўзгаришларни янада илгари сурши йўлида катта мақсадни кўзлаганини кўрсатди. “Декларациялар мулоқоти” халқаро форумида иштирок этиш учун май ойида Ўзбекистонга бўладиган навбатдаги сафаримни интиқлик билан кутмакдан.

Шимолӣ Америка Ислом ҳамжамияти собиқ президенти, доктор Сайид Сайид Ўзбекистон асрлар давомида маърифий ислом марказларидан бири бўлиб келганини, саҳиҳ ҳадислар тўплами муаллифи, ислом илоҳиётчиси Имом Бухорий туғилган маскан эканини қайд этди.

У Америка мусулмон жамияти Ўзбекистон билан ўзаро алоқаларини кенгайтириш зарурлигини таъкидлади. Шу нуқта назардан, эксперт АҚШда Мэриленд штатидаги Индонезия Мусулмон жамияти ассоциацияси Ислом маркази ёки Туркия ҳукумати кўмағида ташкил этилган Диниёт марказига ўхшаш Ўзбекистон Ислом марказини ташкил этиш тақлифини илгари сурди.

Глобал фаолият институти (IGE) раҳбари К. Зейлп ушбу тадбирга тақлиф этилгани учун миннатдорлик билдирар экан, бир неча дин вакиллари ўзаро аҳилликда яшаётган Ўзбекистон тажрибаси бошқа мамлакатларга диний эркинликларни таъминлаш модели сифатида ўрнат бўлиши мумкинлигини таъкидлади.

— Шу муносабат билан 2022 йил май ойида Глобал фаолият институти Ўзбекистон ҳукумати билан биргаликда “Декларациялар мулоқоти” халқаро форумини

ўтказишни мўлжалламоқда, — деди у. — Тадбир дунёга Ўзбекистон мусулмонлар ва насронийлар, биринчи навбатда, руҳонийлар ва имомлар ўртасидаги конфессиялараро мулоқот ўрнатилган давлатнинг намунаси эканини яна бир бор намоён этади. Бундан ташқари, халқаро форум давомида олим ва экспертлар диний саводхонлигини ошириш, эътиқод эркинлигини таъминлаш, шунингдек, Ўзбекистон ислом меъморчилиги масалаларини ҳам муҳокама қилад.

Диний эркинлик бўйича собиқ махсус элчи Д. Саперштейн “Ўзбекистоннинг бой мусулмон, насроний ва яҳудий тарихи борлигини бир дастурхон атрофида турли динлар вакиллари тўплаган мазкур ифторлик тадбири яна бир бор тасдиқлади. Биз ўзаро ҳамкорлик қилсак ва биргаликда ишласак, эъзуликларни бир-биримиз билан баҳам кўрсак ёрқин ва янги келажакни яратамиз”, деб таъкидлади.

Олий Мажлис Қонунчилик палатасида

«СОЛИҚ МАСЛАҲАТИ ТЎҒРИСИДА»ГИ ҚОНУН ЛОЙИҲАСИ МАРОМИГА ЕТКАЗИЛИШИ КЕРАК

Шу кунларда Олий Мажлис Қонунчилик палатасида “Солиқ маслаҳати тўғрисида”ги қонун лойиҳаси депутатлар ва ишчи гуруҳ ўртасида муҳокама қилинмоқда.

2006 йилда қабул қилинган “Солиқ маслаҳати тўғрисида”ги амалдаги қонун янги солиқ сиёсатини самарали амалга оширишда профессионал институт, шунингдек, солиқларни ҳисоблаш ва тўлаш масалаларида солиқ тўловчиларнинг ишончли ёрдамчиси сифатида етарлича шакллантирилмаган.

Шу сабабли янги тахрирдаги “Солиқ маслаҳати тўғрисида”ги қонун лойиҳасида солиқ қонунчилигининг ва солиқларни ҳисоблаш механизмларининг ўзгарувчанлиги, бизнес юртидаги солиқ маслаҳати хизматига талабнинг ортиб бораётганлиги сабабли солиқ маслаҳатчиларининг ҳуқуқий мақоми ва нуфузини мустақамлаш назарда тутилмоқда.

Мазкур қонун лойиҳаси бўйича масъул депутат Руслан Жумамуротовнинг таъкидлашича, қонун барчага тушунарли бўлиши учун матнда кўп ишлатилган сўзлар асосий тушунчаларда очиб берилиши лозим. Шунингдек, “3 йил давомида фаолият юритмаган солиқ маслаҳатчисининг маалака сертификатни бекор қилиниши керак”, деган норма “ҳомилдорлик ва бола таъ-

тили даври бундан мустасно” деган тушунчалар билан тўлдирилиши зарур.

Бундан ташқари, фракциялар тақлифи билан малака талабларини енгиллаштириш ва сертификатини қайта расмийлаштириш каби талаблар қонун лойиҳасида ўз аксини топди. Очик-ошкора тарзда ташкил этилган ишчи гуруҳ йиғилишларида депутатлар ўз тақлифлари билан қатнашиши қонун лойиҳасини маромига етказиш ва барча учун бирдек манфатли бўлишини таъминлайди.

Янги тахрир қилинаётган қонуннинг асосий жиҳати шундаки, Президентимизнинг “Солиқ маслаҳати соҳасини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарорида белгиланган меъёрлар қонун лойиҳасида акс эттирилмоқда.

Қонун лойиҳасини қабул қилиш тадбиркорлар ва аҳолига сифатли, ишончли солиқ хизматини тақлиф этиш имкониятини беради.

Ёшлар комиссияси: МУҲИМ ТАКЛИФИ ВА УСТУВОР РЕЖАЛАР

Олий Мажлис Қонунчилик палатасида янгиланган таркиб билан иш бошлаган Ёшлар комиссияси ўзининг биринчи йиғилишида ёшлар билан ишлашнинг янги механизмларини ишлаб чиқиш, уларни янги инновацион лойиҳаларга жалб этиш, ҳуқуқий саводхонлигини ошириш, қонунларга тақлиф бериш, олиб борилаётган ислохотлардан хабардорлигини ошириш каби вазифаларни бажаришда комиссия олдида турган устувор масалаларни белгилан олди.

Ёшлар ўртасида асосий муаммолардан бири сифатида қаралаётган бандлик, муносиб иш ўринлари яратиш ва меҳнатга яраша ҳақ тўлаш тизимини жорий этиш, касбга ўргатиш, тадбиркорликка йўналтириш, бу борада ёшлар билан ишлаётган ташкилотлараро ҳамкорликни йўлга қўйиш ҳамда ёшларни қўйнаётган муаммоларни бартараф қилишнинг ҳуқуқий асосларини яратиш бўйича вазифалар иш режасига киритилди. Мамлакатимиз аҳолисининг 60 фоизга яқин қисmini ташкил этаётган ёшлар масаласи, айниқса, сўнгги йилларда давлат сиёсати дара-

жасига кўтарилди. Уларга юрт келажагини белгилловчи драйверлар сифатида қаралмоқда.

Комиссия бугун ёшлар сиёсати борасида олиб борилаётган ислохотларнинг жойлардаги ижроси, ажратилган имтиёزلардан мақсадли фойдаланиш, маҳаллаларда ёшлар етакчиси фаолиятини ўрганиш, янги қабул қилинаётган қонунларга йиғи-қизлар манфаатларидан келиб чиққан ҳолда тақлифлар бериш вазифаларини зиммасига олган.

Умидна РАҲМОНОВА, Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати.

САЙҚАЛЛАНГАН FAKE NEWS КИМНИНГ МАНФААТИГА ХИЗМАТ ҚИЛАДИ?

Ахборот барча замонларда ҳам энг харидорғир, жамиятда ҳаммиша эҳтиёж юқори махсулот ҳисобланган. Инкор эта олмаймизки, медиамайдон фақат ҳолис, ҳаққоний ахборотлардан иборат эмас. Айтилик, “фейк” янгиликлар.

- ➔ Уни ким тайёрлайди?
- ➔ Бундай платформаларни ким яратган?
- ➔ Тахририятга уйдирма хабарлар тарқатишдан нима наф бор?
- ➔ Жамиятни ёлгон ахборотлардан қандай ҳалос қилиш мумкин?

Бугунги мақоламизда ушбу саволларга жавоб топишга ҳаракат қиламиз.

Мушоҳада

Бугун ОАВда ҳеч қандай чеклов йўқ, фақат...

Босма журналистика пайдо бўлишидан аввал унинг оғзаки кўринишлари аллақачон мавжуд бўлган. Яъни халқ орасида ахборотларнинг катта қисми овоза қилиш, миш-миш кўринишида улашилган. Шу боис журналистика пайдо бўлибдики, ҳақиқат акс этган ахборотлар билан ёнма-ён уйдирмаларга йўрилган хабарлар ҳам тарқатилмаверди. Афсуски, кишилиқ жамияти ҳар доим ҳам ҳақиқат қидиравермайди. Кўз кўриб, қулоқ эшитмаган, сохта, бўрттирилган ахборотлар кетидан қувди. Ҳуқуви нима истайди? Ҳақиқат сўз хоҳлайди. Шу боис ноҳолисликни касб этган айрим журналистлар ва блогерлар текширилмаган, шубҳали, бироқ эътиборни тортадиган маълумотларни узатишдан ўзини тия олмайди. “Фейк” шунчаки ахборот тури эмас, энг кўп муҳокамаларга сабаб бўлаётган ахборот феноменига айланиб қолганлигининг асосий сабаби ҳам шунда. Ҳақиқий янгиликлардан қўра шов-шувли хабарлар “юқори” туради.

Сохта янгиликларнинг “оҳанрабо”си нимада? Бундай янгиликларда содир бўлган воқеалар тахлил қилинмайди, аксинча ўйлаб топилади. Бу ўқувчилар аудиториясини “чуллаб туриш” ва кўпайтириш, дахшатга солиш орқали ҳайратлантириш, бузиб кўрсатиб, “нишонга уриш”нинг энг тубан йўлидир.

Бугун мамлакатимиз, жамиятимиз шиддат билан янгиланмоқда. Шу ўзгаришлар барбодига жамиятимизда сўз ва матбуот эркинлиги таъминланади. Ҳар бир юрдоҳимини ўз фикр-мулоҳазасини оммавий ахборот воситалари (ОАВ)да, ижтимоий тармоқларда эркин билдираётгани ёки давлат органлари олдига тақлиф ва талабларини бемалол қўя олаётгани — буларнинг барчаси яқин ўтмишимизда ушалмас орзу эди. Шу боис бу имконият қадрини ҳеч бир моддий неъмат билан таққослаб бўлмайди.

Ахборот олиш ва узатишнинг чексиз имкониятлари нафақат ахборот ҳајми ва сифати, балки уни кенг аудиторияга тақдим этиш усулларида ҳам тезкор ривожланиш векторини белгилла беради. Бутун конвергенция механизмининг асосий ҳаракатлантирувчиси, яъни энг янги ахборот-коммуникация технологиялари, янги гаджетларнинг пайдо бўлиши режалардан четгаралар ва тўсиқларни олиб ташламоқда. Аввало, уларнинг таъсири журналистикадаги ўзгаришларда намоён бўлмоқда. Бунинг натижасида ОАВ янги ахборот платформалари ва контентни тақдим этишнинг янада технологик усулларини ўзлаштирмоқда.

Тўғри, глобал интеграция жараёнида соҳада ҳали ечимини қутаётган муаммолар оз эмас. Бу айниқса, қўпична юксак профессионаллик, билим ва малака даражаси етишмаслигида яққол намоён бўлмоқда. Айтмоқчи бўлганимиз, оммавий ахборот воситаларида айрим материалларнинг пухта ва сифатли тайёрланмаслиги, баъзи ҳолларда шовшомшошарлик билан, чўқур ўрганилмаган, бўхтон, “фейк” маълумотларнинг тарқатиб юборилиши сингари ҳоллар ўқувчиларнинг ҳақли эътирозларини келтириб чикараётгани ҳам сир эмас.

Мана бир мисол. Яқинда норасмий хорижий манбалар Термиз шаҳри атрофида Ўзбекистон ҳарбийлари Афғонистон ҳудудидан ракетаалар билан ўққа тутилгани тўғрисида хабарлар тарқатди. Баъзи ўзбек сегментидagi каналлари-миз бу ахборот тафсилотларини текшириб бўлмайди, бериб юборди. Кўп ўтмай, бу хабарга расмий раддия эълон қилинди. Провокацияларга берилмаслик сўралди. Бундан икки ой олдин ҳам баъзи хорижий сайт ва “Telegram” каналларида “Толитон” ўзининг 10 мингдан ортиқ аксарини Ўзбекистон чегарасига ташлаётгани ҳақида хабарлар тарқатилган эди. Бу текширилмаган, бўхтон, ноҳолис ахборот ҳам мамлакатимиздаги айрим сайтларда кўчириб босилди. Ёки Марказий Осиё ёгона энергетизмизда авария юз берганида кўплаб тармоқларда “Ўзбекистонда уч кун электр энергияси бўлмайди” сарлавҳали асосиз ва “фейк” хабар эълон қилинди. Бу дегниздан бир томчи. Айтсак, мисоллар кўп.

Мазкур жараёнларда журналистлар ва блогерлардан нима талаб этилади? Улар конвергент фикрлаши, яъни мантиқий фикрларга таяниши, воқеликни ёки қилаётган ўзгаришларнинг ижобий ва салбий томонларини тахлил қилиши, таснифлаши, баҳолаи олиши, муаммога ҳар доим тўғри ечим қидириб топиши зарур. Чўнки медиамайдондаги ахборотлар ор-

қали жамоатчилик фикрини яхши ёки салбий томонга ўзгартиришда журналистик қарашлар муҳим аҳамият касб этади. Буюк британиялик социолог, оммавий коммуникациялар назарийчиси Девис Беккер қайд этганидек, оммавий ахборот воситалари иқтисодиёт, сиёсат ва технологиялар кесишган нуқтада жойлашган бўлиб, журналистик фаолиятда ҳолислик, тезкорлик, истеъмолчи эҳтиёжларига мутаносиблик, қутилаётган воқеликни прогноз қилиш муҳимдир.

Очиқликнинг ҳам ўз талаблари бор

Бундан 20 — 30 йиллар муқаддам одамлар янгиликлардан, асосан, газеталар ва телевидение орқали хабардор бўларди. Бугун эса энг янги маълумотлар, сўнгги ахборотлар веб-сайтларда, турли ижтимоий тармоқларда эълон қилинапти. Аънавий босма ОАВга рақобатчи тарзда электрон ахборот алмашш воситалари, мессенжерлар, блогерлик фаолияти кириб келди. Шу сабабли медиамайдон видеоқонтентлар билан тобора бўлиб бораёттир. Ахборотни тақдим этиш учун мультимедиа базасига асосланиб, замонавий медиакомпаниялар ўзларининг таркибларини медиа-платформаларда, масалан, интернет радиоси, онлайн платформадаги газетга ёки веб-TV форматига кенгрок тарқатишмоқда. Мультимедиа материалларини ишлаб чиқиш учун турли бўлимлар ва тахририятлар, бирлашган жамоалар фаолият юритмоқда.

Албатта, ҳар бир журналистнинг ўз ҳақиқати бор. Ҳақиқат, бу — журналистнинг фикри, воқеликка нуқтаи назари эмас, ҳолислик тамойилларига асосланган ахборотдир. Журналистикада фаолият юритиш қийинлашган даврда яшаяпмиз. Бу жараёнда ҳар бир журналист учун ҳолислик ва бетарафликни асраб қолиш муҳимдир. Зеро, дунёни ҳолис информацияга асосланган ишончли ахборотгина тебратга олиш қудратига эга бўлади. Ҳолислик тамойили, мантиқан фикрлаш қобилияти журналист учун энг муҳим хислат бўлиши керак. Ҳақиқат серқирра, уни очиб бера олиш маҳорати ҳар бир соҳа вакили учун зарурдир. Ахборот йиғиш ва узатишда журналист “Омма нима учун бун и билиши керак?”, “Бундан кимга нима наф?”, деган саволларни ўзига бериши шарт.

Интернет туфайли айрим жараёнлар осонлашди, баъзилари, аксинча, мураккаблашиб, чиғаллашиб кетди. Ҳозирги кунда одамлар ўз ҳаётини ижтимоий тармоқлардаги мулоқот — шарҳлар занжирли, статусни мунтазам янгилаш, хабарлар, янгиликлар лентаси, сиёсатга оид гап-сўзлар, рейтинглар ва “лайк”ларсиз тасаввур қилиши қийин. Шубҳасиз, ижтимоий ахборот воситаларининг ривожланиши кўп афзалликлар берди, одамлар дунёнинг бир чеккасида содир бўлаётган янгиликни бир зумда қўлидаги телефон орқали билиб оляпти. Аммо муаммо шундаки, айрим янгиликлар сайтлари, “Telegram”, “Instagram” каналлари тезкорлик кетидан қувиб, нотўғри маълумот ва сохта хабар тарқатишда ўзлари билмаган ҳолда кимларнингдир манфаатларига хизмат қилиб қўйишгаётганини англашмапти. Бу фақат бизга теккан касаллик эмас. Сохта янгиликлар бугун ҳақон глобал тармоғининг ҳақиқий вабосига айланган.

Боз устига, уйдирма хабарлар кўпинча муболағадор, диққатни тортадиган, шов-шувли, драматик мазмундаги сарлавҳалари билан ажралиб туради. Бир қарашда, сохта янгиликлар жуда ишонарли кўринади, аммо матн мазмунини, асосан, ёлгондан иборат бўлади. Бундайлар ижтимоий тармоқларда ҳатто халқ орасида машҳур бўлган санъаткорларнинг “ўлими” ҳақидаги ёлгон хабарлар-

ни тарқатиб юборишдан ҳам тортинма-япти. Ўша санъаткорларнинг яқинлари ва дўстлари бу хабарни ўқигандаги ҳолатини тасаввур қилиб кўринг-а?

Хориж хабарлари, сиёсий шарҳларни тайёрлашда ҳам бир ёқлама, ноҳолис, чет элнинг норасмий сайтларидан ёки блогларидан олиб, таржима қилинган материаллар қалашиб кетди. Бундай маълумотлар ё қасддан, ёки тажрибасизлик, савиясизликдан тарқатилади. Қайси мақсадни кўзлашидан қатъи назар, улар бирор шахс ёки бирор давлатни обрўсизлантиришга, нуфузига путур етказишга олиб келади, ҳолос. Аслида ёлгон ва ноҳолис ахборотни тарқатаётганлар бу иши билан баъзи сиёсий марказларнинг манфаатларига хизмат қилаётганини англамапти.

Биз ёлгонга тўла дунёда яшаяпмиз. Бунга турли тўқималар, тахминлар, “экспертлар” мулоҳазаларини тарқатаётган интернет ресурсларининг кўпайиб кетганлигидан тушуниш мумкин. Айримлар ўзларининг наشري ёки интернет каналининг рейтингини кўтармоқчи бўлса, бошқалар кимларнингдир бурюртмасини бажаради. Шундай янгиликларнинг “бунёдкорлари” одамларнинг онига уларга қўлай бўлган ахборотни мийлайдилар, аудитория эса хабарларни қайта текшириш, танқидий фикрлаб, уларнинг ёлгон эканлигини фош этишга қийналади. Шу сабабдан ҳар қандай ахборотга кўр-кўро-на ишонмасдан, уни текшириб кўриш қўнимчасини ҳам ҳосил қилиш лозим.

Ким ахборотга эга бўлса, ўша ҳукмрон

Мутахассисларнинг таъкидлашларича, айнаи пайтда дунёнинг 20 га яқин давлатларида ядро қуроллари ишлаб чиқариш устида иш олиб борилаётган бўлса, ахборот тажовузулари уюштиришнинг турли тизимлари яратилган давлатлар сони 120 дан ошадди. Бу ҳам бўлса, мафкура полигонлари ядро полигонларидан ҳам хаттироққу қуролга айланиб бораётганининг яна бир тасдиғидир. Кузатувчилар айнаи пайтда дунёга

тарқатилаётган ахборотларнинг катта қисмини йирик давлатларнинг агентликлари тарқатаётганини эътироф этишлар. Бу эса айнан ана шу ташкилотларга эгал қилувчиларнинг имкониятлари устунилигини, ўзлари хоҳлаган ахборотни ўзларига қўлай ва фойдали тарзда тарқатилаётганини, шу йўл билан ахборот маконида етакчилик қилаётганларини кўрсатади. Умуман, кимдаки ахборотни биринчи бўлиб тарқатиш, уни истеъмолчига етказиш имкони бўлса, ўша ҳақ, ўшанинг айтгани тўғри деб қабул қилинапти. Ана шундай бир шартда бировлар тайёрлаган ахборотни тарқатишда эҳтиёткорлик, ҳолислик, объектив ёндашуви ёлдан чиқармаслик лозим. Бирор-бир давлат ҳақида ноҳолис ахборот тарқатиш ўша мамлакатнинг прагматик, очик сиёсати-га соя солиши, мисқоллаб йиғилган нуфузига зарба бериши ҳеч гап эмас. Янги Ўзбекистоннинг ташки сиёсати дунё давлатлари билан бирдек дўстона муносабатлар ўрнатишга қаратилганини унутмаслигимиз керак.

Бугунги глобаллашув даврида, айниқса, гоғлар кураши кескин тус олган бир пайтда асосли, ҳаётини, самарали тарғибот ва ташвиқот халқни рухлантиради, улуг ва қўтлуг мақсадлар сари илҳомлантиради. Маърифатпарвар адиб Фитрат ўз даврида “Бу дунё кураш майдонидир. Соғлом тан, ўткир ақл ва яхши ахлоқ бу майдон қуролидир”, деган эди. Шундай экан, давлатимиз ривожланишида, юртимиз фуқароларининг, айниқса, ёшларнинг онги ва маънавиятини шакллантиришда оммавий ахборот воситаларининг фаолияти муҳим ҳисобланади.

Тан олайлик, жамиятимизда очкилик,

тўғри ва ҳолис ахборотни эркин айта олиш, нафақат журналистга, балки жамиятдаги ҳар бир шахсга сўз эркинлиги, ўзининг шахсий фикрини эркин фидолай олиш имкони берилди. Бугунги кунда ОАВ давлат, халқ учун ҳар доимгидан ҳам кўпроқ кераклигини, жамиятда уларнинг алоҳида ўрни мавжудлигини барча тан олмақда.

Авваллари бир фикр айтилса, аксари-ят инсонлар шу фикрга ишонишган, тақлил қилишмаган, қарши фикр айтмаган. Ҳозирда эса барча бу фикрга турли ракурслардан қараб, ўз сўзини турли хил кўринишда айта оляпти, ўз тақлифларини билдиряпти. Бу орқали одамларнинг дунёқарашини ранг-баранглиги намоён бўлаёттир. Бу масалага давлат раҳбарининг шахсан ўзи эътибор қаратаётгани соҳага янгича нафас, янгича рух олиб кирмоқда.

Давлатимиз раҳбари матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимларига касб байрами муносабати билан йўллаган табриғида “Соҳада йиллар давомида эришилган энг яхши ютуқ ва аънаваларни сақлаб қолиш, ҳолислик ва ҳаққонийлик принципларига, қонун талабларига қатъий риоя қилиш, фуқаронинг шаъни ва гурури, унинг ўз мустақил фикрига эга бўлиш ҳуқуқини ҳурмат қилиш, юксак профессионал маҳорат сизлар учун доимо асосий фаолият мезони бўлиб қолади”, дея ишонч билдирган эди.

Албатта, олам воқеаларга тўла, Давлатдан ва тузумдан қатъи назар, ҳар доим қаердadir нимадир содир бўлиб туради. Бунга яширишнинг ҳојати йўқ. Собик иттифок даврида эса ҳатто табиий офатлар ҳам сир тутгиди. Лекин бугунга келиб ҳаммаси аён бўлмоқда. Шундай экан, бўлган воқеа ҳақида албатта хабар бериш керак. Фақат уни шарҳлашда биёр-ламалик, тарофқашлик каби иллатлардан қочиш лозим. Журналистнинг касб маҳорати айнан шунда қўринади.

Қандай ахборотни тарқатиш мумкин эмас?

Сўнгги йилларда қўнучиликка ахборот сиёсатини таъминлашда хорижий тажрибаларга таянган ҳолда ёлгон ахборот тарқатишга жавобгарлик, ОАВни қўллаб-қувватлаш, Ўзбекистонда сўз эркинлигини таъминлаш борасида бир қатор ўзгаришлар киритилди. Ахборот сиёсати жамиятнинг бошқаруви-га нисбатан муносабатини кўрсатади. Очиқлик бор жойда ривожланиш бўлади, ОАВ эркин бўлган мамлакат ривожланади.

Бу жараёнларда журналист қандай бўлиши керак? Журналист ҳолис ва виждонли бўлиши, ўзи тарқатаётган ахборотга ҳурмат билан муносабатда бўлиб, ўқувчи, тингловчи ва томошабин олдидagi масъулиятини унутмаслиги зарур. Қолаверса, сохта ахборот тарқатиш ҳуқуқбузарлик ҳисобланади. “Ахборотлаштириш тўғрисида”ги Қонуннинг 12-моддаси 2-қисмига мувофиқ веб-сайтнинг ва (ёки) веб-сайт саҳифасининг эгаси, шу жумладан, блогер ҳамма эркин фойдаланиши мумкин бўлган ахборот жойлаштириладиган Интернет ҳажон ахборот тармоғидаги ўз веб-сайтига ва (ёки) веб-сайт саҳифасига ҳамма эркин фойдаланиши мумкин бўлган ахборотни жойлаштиришдан аввал унинг тўғрилигини текшириши, шунингдек жойлаштирилган ахборотнинг нотўғрилиги аниқланган тақдирда уни дарҳол ўқириб ташлаши шарт.

“Журналистик фаолиятини ҳимоя қилиш тўғрисида”ги Қонуннинг 6-моддасида журналистнинг мажбуриятлари белгиланган бўлиб, ўз касбияга доир фаолиятини амалга ошириш чоғида журналист ўзи тайёрлаётган материалларининг тўғри ёки нотўғри эканлигини текшириши ва ҳолис ахборот тақдим этиши шартлиги кўрсатиб ўтилган. Келтириб ўтилган нормаларга қўра, маълумотларнинг тўғрилигини текшириб, кейин эълон қилиш ахборот тарқатувчи ҳар қандай шахс, шу жумладан, журналистлар ва блогерларнинг ҳам асосий мажбуриятларидан бири ҳисобланади.

2020 йил 25 декабрь куни қабул қилинган “Ўзбекистон Республикасининг Жиноят, Жиноят-процессуал кодекслари-га ҳамда Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги қонунга ўзгаришлар ва қўшимчалар киритиш ҳақида”ги Қонун билан эса ёлгон ахборот тарқатганлик учун жавобгарлик белгиланган. Ёлгон ахборот тарқатишнинг олдини олиш, айниқса, ижтимоий тармоқларда фаолият юритишда ҳолис-лик мезонларига амал қилиш, инсон кадр-қиммати-га ҳурмат билан муносабатда бўлишни тарғиб қилиш, журналистика этикасининг умумий тан олинган

Дунёда ягона ахборот макони шаклланиб улгургани, бирор-бир давлат бу макондан ажралган ҳолда яшай олма-слигини инобатга олсак, ўзига хос тараққиёт йўлини танлаган Ўзбекистонимиз учун ҳам бу масалалар ўз аҳамиятини йўқотмайди. Шу нуқтаи назардан, матбуот, сайтлар ва электрон ОАВ юрдошларимизни ижтимоий, иқтисодий ва сиёсий соҳадаги ислохотлар, мамлакатни демократик ҳиқхатдан янгилаш жараёнларидан хабардор қилиш билан бирга Ўзбекистон манфаати ҳар биримиз учун бирламчи эканини доимо англа-тиб турувчи асосий восита бўлиши керак. Бу эса унинг жамият олдидagi масъулиятини белгилловчи асосий мезондир.

қонунларига риоя этилишини таъминлаш, жамоатчилик назорати самарадорлигини ошириш борасидаги бундай ҳуқуқий ислохотлар давом этмоқда.

Айнаи пайтда давлат оммавий ахборот воситалари қаторида хусусий сектор ривожига катта аҳамият қаратиляпти. Бу тенденцияга ҳам соҳада соғлом рақобат, объектив журналистика муҳитини яратишда қўл келади. Юртимиз қўнучилигида-ги янгилашлар келгусида хусусий ОАВ-ни янада ривожлантириш, рағбатлантириш ва қўллаб-қувватлашга йўналтирилади. Бунинг самарасида журналистик фаолиятнинг ҳуқуқий асослари янада мустаҳкамланади. Ахборот алмашинуви орқали жамият аъзоларининг ўз ҳуқуқ ва эркинликларидан тўлақонли фойдаланиш маданияти оширилади.

Ягона ҳалоскор — ўзингиз!

Хуллас, ахборотни узатишнинг ўзига яраша масъулияти бор. Расмий ёки ишончли манбага эга бўлмаган ҳар қандай ахборот жавобгарликка сабаб бўлиши мумкинлигини унутмаслик ҳој. Негачи, ҳақон ахборот майдонида арзон-гаров обрў-эътибор топиш, шўхрат қозониш мақсадини қўзлаган тармоқлар, “агентликлар”, “телеграм каналлар” ёмғирдан кейинги кўзқориндек кўпайиб кетди. Шу билан бирга, инсон онги ва дунёқарашини ўзгариштириш мақсадида гоғвий, мафкуравий таъсир ўтказиш, бузғунчи ахборотлар тарқатиш каби ҳолатлар, айниқса, ҳушёрликни талаб этмоқда. Чўнки ахборот ҳужжиди инсон онги, миллат руҳияти нишонга олинади. Мазкур ҳолат давлатларнинг барқарорлигига раҳна солиб, миллининг тарихан шаклланган қадриятлари, унинг ўзига ҳослиги, миллат ва халқ сифатида яшаб қолишни ҳавф остига қўйди.

Олдин ҳам кўп айтилган бир фалсафий мулоҳазага эътиборни қаратмоқчи-ман. Эрамиздан аввалги VI асрда яшаган Хитой фаласуфси Сун Цзи қўлланмаларида фитнакор ахборот тарқатишда фойдаланиш мумкин бўлган усуллар баён қилинади. Фаласуф ғанимин енг-иш учун, энг аввало, “душманингиз мамлакатидagi ҳамма яхши нарсаларни пароканда қилинг, раҳбарлари обрўини тўкин, шу мақсадда энг қабиҳ ва разил қилишлар билан ҳамкорликдан фойдаланинг, фуқаролари орасида низо ва тўқнашувлар келтириб чиқаринг, ахборот ва шериклар сотиб олиш учун тақлиф ва совғаларга саҳий бўлинг, ёшларни кексаларга гиж-гижланг, умуман, пулни ҳам, ваъдаларни ҳам аяманг, чўнки улар аҳо-йиб натижалар келтиради” деб маслаҳат беради. Биз бугун дунё деб аталмиш улкан саҳнада ана шундай сценарийлар кун сайин сақйаланмаётганига, ривожлантирилаётганига, Сун Цзи айтган “совга-саломлар” турли кўринишларда оммавий ахборот воситаларига тақлиф қилинаётганига ғувох бўлмоқдамиз.

Демак, дунёда ахборот ўйинлари ҳали-гача тинмайётган, аксинча, ҳам шаклан, ҳам мазмунан ривожланмаётган экан, миллин ОАВнинг жамият олдидagi масъули-яти, жавобгарлиги масаласи энг муҳим вазифалардан бири бўлиб қолавермади. Бу шунга ҳам кўрсатадики, XXI аср журналистикаси учун айнаи пайтда катта ёки кичик, аҳамиятли ёки аҳамиятсиз мавзунинг ўзи қолмади.

Албатта, ҳар бир журналистнинг ўз ҳақиқати бор. Ҳақиқат, бу — журналистнинг фикри, воқеликка нуқтаи назари эмас, ҳолислик тамойилларига асосланган ахборотдир. Журналистикада фаолият юритиш қийинлашган даврда яшаймиз. Бу жараёнда ҳар бир журналист учун ҳолислик ва бетарафликни асраб қолиш муҳимдир. Зеро, дунёни ҳолис информацияга асосланган ишончли ахборотгина тебратга олиш қудратига эга бўлади. Ҳолислик тамойили, мантиқан фикрлаш қобилияти журналист учун энг муҳим хислат бўлиши керак. Ҳақиқат серқирра, уни очиб бера олиш маҳорати ҳар бир соҳа вакили учун зарурдир. Ахборот йиғиш ва узатишда журналист “Омма нима учун бун и билиши керак?”, “Бундан кимга нима наф?”, деган саволларни ўзига бериши шарт.

Шерзод МУСТАФОҚУЛОВ,
Қўқон университети ректори,
иқтисодиёт фанлари доктори, доцент.

Қорор ва ижро

Бугун юртимизда аҳоли турмуш шароитини яхшилаш, доимий ва қўшимча даромад манбаига эга қилиш, оилавий тадбиркорликни ривожлантириш каби мақсадларга қаратилган ҳар қандай саъй-ҳаракатларни қўллаб-қувватлашга бўлган эътибор ҳар доимгидан ортди.

«Етти хазинанинг бири» оилаларга даромад келтирмоқда

Давлатимиз раҳбарининг 2019 йил 7 март куни қабул қилинган “Худудларда аҳолини тадбиркорликка кенг жалб қилиш ва оилавий тадбиркорликни ривожлантиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги қарори бу борада олиб борилаётган ишларда муҳим дастуриламал бўлаёттир. Ҳужжатда ҳар бир худуднинг имконияти ва аҳоли ихтиёридан келиб чиққан ҳолда “Бир маҳалла — бир махсулот” тамойили асосида ишни ташкил этиш вазифаси қўзда тутилган. Бунда маҳаллаларни маълум бир йўналишга йўналтириш орқали аҳоли даромадини оширишга эътибор қаратилмоқда.

Андижон вилоятида ҳам ҳар бир маҳаллада хатлов ўтказилиб, бу жараёнда фуқароларнинг ички имконияти ва талаб-истаклари инобатга олинди. Натижада уйдан чиқмаган ҳолда даромад ишлаб топиш шaroити яратилди. Хусусан, жорий йилда вилоят бўйича 9 минг 571 та хонадонга парранда тарқатиш режалаштирилган бўлиб, ҳозирга қадар 3 та кластер орқали 4 мингта хонадонга паррандалар етказиб берилди. Қўрғонтепа туманидаги “Етти хазина дурдонаси” оилавий қорхонаси томонидан шу кунгача Хонобод шаҳри, Қўрғонтепа, Булоқбоши, Хўжабод ва Жалақудуш туманларидаги оилаларга 100 минг бош парранда етказиб берилди. Мутахассислар ҳар бир оилада бўлиб, товۇқ боқиш технологияси бўйича тушунтириш ишларини олиб бормоқда.

— Бизга берилган товуклар 120 кунилик парваришдан чиқарилган, — дейди Қўрғонтепа туманидаги Дардоқ қишлоғида истиқомат қилувчи Абдурахим Хўжабердиев. — Бу давр мобайнида улар қорхона томонидан тегишли вакцинациядан ўтказилган. Биз тўрт маҳал озукасини берсак, кифоя. Паррандалар туҳумга киргани боис, илк кунларданок даромад топа бошладик. Мисол учун, оиламиз парваришидаги товукларнинг 80 боши туҳумга кирган. Махсулотнинг 50 тасини етачки тадбиркорнинг ўзи сотиб олмақда. Биз қолган 30 тасини истеъмолга ва ички бозорга йўналтирмоқдамиз. Шунга яраша қўшимча даромад топиамиз.

— Парранда етказиб берувчи субъектларга тижорат банклари томонидан кредит маблағи ажратилаётгани фаолиятимизни кенгайтиришда қўл келмоқда, — дейди “Етти хазина дурдонаси” оилавий қорхонаси раҳбари, “Меҳнат шўхрати” ордени соҳибаси Умидаҳон Усмонова. — Ушбу маблағларга ҳориждан насли парранда туҳумини олиб келиш имконига эга бўлмоқдамиз. Туҳумни инкубациядан чиқариб, 120 кунилик парваришдан сўнг оилаларга тарқатяпмиз. Бу каби қўлай шароит нафақат тадбиркорлик фаолиятимизни шакллантиришга, балки мингглаб оилаларнинг қўшимча даромад топишга ҳам хизмат қилаёттир.

Пахтаобод туманидаги “Пахтаобод парранда” МЧЖ Нидерландия давлатидан келтирилган зотли товукларни парваришлай бошлади. Қорхона томонидан вилоятдаги 232 та маҳалланинг ҳар биридан 15 тадан хонадонга 110 бошдан товук етказиб берилди.

— Товукларнинг 60 фоизи туҳумга кирган, — дейди қорхона бош ҳисобчиси Элёрбек Статоров. — Ушбу кўрсаткич 80 фоизга етгач, олинadиган даромад бемалол кредит маблағи ва озукча учун сарфланган харажатни қоплайди. Демак, уй эгалари илк кунларданок даромад олиш имкониятига эга. Бунинг учун озукаси вақтида бериб турилса, кифоя.

Парранда парваришлаш ортиқча харажат ва харажат талаб этишмаслиги боис аксарият қишлоқ аҳолиси эътиборини тортмоқда. Пахтаобод туманидаги Маданият қишлоғида яшовчи Иззатилло Остонакулов ҳам фойдаланилмай турган Эски молхонасини товукхонага мослаштирди. 110 бош паррандadan ҳар куни 60 та туҳум олмақда.

— Қишлоқ шарoитида ишсиз аҳоли кўп, — дейди И. Остонакулов. — Товук парваришлаш шу тоғфа одамлар учун истиқболли топилча экан. Уй шарoитида бу каби даромад олиш хатто, доимий иш ҳойига эга бўлганлар учун ҳам манфаатли. Шахсан ўзимга келсак, бир кунда икки маҳал туҳум тераман, 50 тасини етачки қорхона ўзи сотиб олади. Қолган 10 тасини маҳалладаги дўконга элтиб бераман. Ҳисоб-китобга кўра, товуклар 100 фoиз туҳумга киргач, оила

ФИНЛЯНДИЯ
ЭЛЧИСИ ҚЎҚОН
УНИВЕРСИТЕТИ
ТАЛАБАЛАРИГА
МАҲОРАТ
ДАРСИ ЎТДИ

Қўқон университетига
Финляндиянинг
Ўзбекистондаги Фавқуллодда
ва мухтор элчиси Илкка
Раисанен ташриф буюрди.

Меҳмон дастлаб
университет кампуси,
хусусан, "Book cafe", "Gift
shop", янги бунёд этилаётган
туризм факультети биноси,
"Students Hostel" билан
танишди.

Шундан сўнг элчининг олий таълим муассасаси жамоаси, бу ерда фаолият юритаётган финляндиялик ўқитувчи Наджа Голубенко ҳамда талабалар билан учрашуви бўлиб ўтди.

Қўқон университети ректори Шерзод Мустафоқулов жорий йилда Ўзбекистон ва Финляндия ўртасида дипломатик муносабатлар ўрнатилганига 30 йил тўлганлигини эътироф этар экан, бу вақт ичида икки мамлакат ўртасида савдо, транспорт ва логистика, ахборот-коммуникация технологиялари, туризм, илмий-техник ҳамда таълим каби устувор йўналишларда ҳамкорлик самарали давом этаётганини таъкидлади.

Учрашувда Ўзаро алоқаларни янада ривожлантириш, хусусан, Қўқон университети ва Карелия амалий фанлар университети ўртасидаги ҳамкорлик натижалари ҳамда истисқоллари, алмашинув дастурлари доирасидаги амалий ишларга эътибор қаратилди.

Илкка Раисанен "Ўзбекистон — Финляндия: сиёсий-иқтисодий, ижтимоий-хукукий муносабатлар ривожини" мавзuida маъруза қилди. Финляндия Ўзбекистонда амалга оширилаётган кенг қўламли ислохотларни доимий қўллаб-қувватлашни кайд этаркан, келгусида ҳам мамлакатларимиз ўртасида, айниқса, таълим соҳасида янада истиқболли ҳамкорлик кенгайишига ишони билдирди.

Айниқса, элчи ишторикда ўтказилган маҳорат дарси талаба-ёшлар томонидан катта қизиқиш билан тингланди.

Ташриф доирасида Финляндия элчиси Қўқон университети Ахборот-кутубхона маркази биносининг очилиш маросимида қатнашди. Меҳмонлар марказ фаолияти билан яқиндан танишди. Қўқон университети талабалари ва Хўқанди латиф ёшлари учун оқил макон концепцияси асосида фаолият юритадиган мазкур эи масканида яратилган шарт-шароитлар ва тақлиф этилаётган хизматлар меҳмонларга манзур бўлди.

Шундан сўнг меҳмонлар учун "Меҳрибон" соғломлаштириш масканининг "Лаванда" боғига ва "Худоёрхон ўрдаси" тарихий музейига саёҳат ташкил қилинди.

«Халқ сўзи».

тида фонд бозори савдоларини фаолаштириш ва молия секторига инвестициявий воситачи саналган инвестиция фондлари орқали аҳоли жамғармаларини жалб этиш имконини кенгайтиради.

Маълумот ўрнида айтиш керакки, дунё бўйича 2004 — 2020 йиллар давомида инвестиция фондларининг соф активлари қиймати 16,2 триллион доллардан 63,1 триллион долларгача, бошқача айтганда, деярли 3,9 баробар ошган. Масалан, АҚШда бундай фондларнинг соф активлари қиймати мамлакат ялпи ички маҳсулотидан ҳам кўндр. Бундан англишладик, республикамиз молия тизими таркибида инвестициявий воситачилар сифатида инвестиция фонди фаолиятини такомиллаштириш бугунги давр талабидир.

Иқтисодиёт тараққий этиб бориши билан молия тизими, унинг соҳа ва бўғинлари, молиявий муносабатлар мазмуни ҳам такомиллашиб боради. Аммо мамлакатимизда инвестиция фондлари фаолиятини ўрганиш, асосан, молия бозори ва унинг ривожланиш қонуниятлари тадқиқи билан чегараланиб қолган. Миллий иқтисодиёт ривожда инвестиция фондлари молиясининг тутган ўрни ва аҳамиятини ўрганиш нафақат иқтисодиёт таркибида молиявий секторнинг улушини оширади, балки капитал (фонд) бозорини ривожлантириш орқали ундан "хуфидна иқтисодиёт" салмонини иқтисодий усуллари ишлатган ҳолда қўсқатиришга қаратилган бозор иқтисодиёти дастақларидан бири сифатида ҳам унумли фойдаланиш мумкин. Бунинг учун Ўзбекистонда капитал бозорининг аҳамиятини ошириб, фонд бозори инструментлари ёрдамида пул маблағлари ҳаракатини фаолаштириш зарур. Натижада инвестиция фондлари ёрдамида инвесторлар ёки ҳар қандай фаолият туридан олинадиган даромадлар шафдорлиги юзага келади, мулк эгаларининг бойликлари легаллашди ва бу орқали солиқча тортиш базасини аниқлашдаги мунозарали вазиятлар ҳам камаяди.

Инвестиция фондларининг иқтисодиёт модернизацияси ва либераллашуви шароитидаги фаолиятида молиявий менежмент асослари шундай ташкил этилиши лозимки, бунинг натижасида улар мавжуд маблағлари билан соф активлар қийматини ошириш бўйича юқори натижаларга эришишни таъминловчи кучи дастақча эга бўлиши. Буларнинг ҳаммаси иқтисодиёт модернизацияси ва либераллашуви шароитида инвестиция фондлари фаолиятига мос келувчи молиявий менежмент асосларини кенг жорий этиш ва такомиллаштириш зарурлигини тасдиқлайди.

Қаландар АБДУРАХМОНОВ,
академик.

ўртасида Ўзаро алоқалар ва боғлиқликларнинг ўсиши, демографик ва ижтимоий ривожланиш, аҳолини жойлаштириш ва инфратузилма тизимини шакллантириш, атроф-муҳитни тартибга солиш зарурати бошқаришнинг маълум жиҳатларини марказлаштиришни тақозо этади.

Мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш стратегияси ҳозирги кунда бозор ислохотларини янада чуқурлаштириш ва иқтисодиётни эркинлаштиришга, хусусий секторни равақ топтириш устуворлигига, кичик тадбиркорлик ва фермер хўжаликлари эътиборни қўнайитиришга, банк-молия тизимини такомиллаштиришга, янги солиқ тизимини яратиш ва бошқаларга қаратилган.

Шундай қилиб, аҳолининг турмуш даражасини кўтариш, иқтисодиёт рақобатбардошлигини қўнайитириш, минтақалардаги хом ашё базаси ва меҳнат салоҳиятидан самарали фойдаланиш йўллариини белгилаш, йирик инвестициявий лойиҳаларни амалга ошириш, ишлаб чиқариш кучларини самарали жойлаштириш ва атроф-муҳитни ҳимоя қилиш муаммоларини ечиш каби вазифалар мамлакатимизда минтақаларни мажмуали ижтимоий-иқтисодий

Иқтисодиёт тармоқлари ва ижтимоий соҳани модернизациялаш, ҳудудларни ҳар томонлама равақ топтириш, аҳолининг ҳаёт даражаси ва фаровонлигини юксалтириш бўйича давлат сиёсатини муваффақиятли уддалашга тўсқинлик қилувчи қатор тизимли муаммо ва камчиликлар сақланиб қолмоқда. Хусусан, айрим ижро этувчи ҳокимият органларига юқлатилган вазифаларнинг декларатив хусусиятга эгалиги, уларни бажаришнинг ташкилий-хуқуқий механизми етарли эмаслиги, вазифалар тақорланиши ва давлат томонидан ортиқча тартибга солиш ҳолатлари мавжудлиги амалга оширилаётган ислохотлар самарадорлигига салбий таъсир кўрсатмоқда. Ижро этувчи ҳокимият органлари фаолиятини мувофиқлаштириш ва назорат қилишнинг амалдаги тизими чиқарилаётган қарорлар ижросига тўсик бўлувчи тизимли муаммоларни ўз вақтида аниқлаш ва бартараф этишни таъминламаяпти. Ижро ҳокимияти органлари фаолиятини баҳолаш механизми фақат ҳолатларни кайд қилиш ва статистик маълумотларни жорий тўплашдан иборат бўлиб, бу кўпчилик ҳолларда жойлардаги ишларнинг ҳаққоний ҳолатини акс эттирмайди.

ривожлантириш стратегиясини ишлаб чиқиш зарурлигини юзага келтирмоқда.

Фонд бозорининг роли

Иқтисодий ислохотларнинг ҳозирги босқичида асосий ўрну молия секторини ривожлантиришга қаратилмоқда. Негаки, иқтисодиётда рақобат муҳитини шакллантириш учун давлат улушини камайитириш, асосан, фонд бозори орқали амалга оширилади.

Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегиясида мамлакатимизда капитал ҳаракатини босқичма-босқич эркинлаштириш ҳамда йирик корхоналарни ва улардаги улушлар (акциялар)ни, шу жумладан, фонд биржаси орқали хусусийлаштириш ва давлат улушига эга тижорат банкларида трансформация жараёнини яқунлаб, 2026 йил якунига қадар банк активларида хусусий сектор улушини 60 фоизгача етказиш ва фонд бозорига тааллуқли бошқа тадбирларни амалга ошириш орқали иқтисодиётда молиявий ресурсларни қўнайитириш мақсадида, келгуси 5 йилда фонд бозори айланмасини 200 миллион АҚШ долларидан 7 миллиард АҚШ долларига етказиш бўйича аниқ вазифалар белгилаб берилган. Бу шундан далолат берадики, республикамиз инвестиция сиёсатининг бош мақсади сифа-

Инсон қадрини улуғлаш, халқимиз турмуш фаровонлигини янада ошириш, иқтисодиёт тармоқларини трансформация қилиш, тадбиркорлигини жадал ривожлантириш, аҳоли ҳуқуқ ва манфаатларини сўзсиз таъминлаш ҳамда фаол фуқаролик жамиятини шакллантиришга қаратилган стратегия Янги Ўзбекистон тараққиётининг иккинчи босқичига йўл оқди.

Масалала шу нуқтаи назардан ёндашилса, Ўзбекистон иқтисодиётини жадал ривожлантириш учун аввало, иқтисодий ўсишнинг таркибини интенсификация қилиш, уларнинг ўзаро аҳамиятли улушини аниқлаш ва давлат томонидан раёбатлантириш механизмларини янада такомиллаштириш лозимлигини даврнинг ўзи тақозо этмоқда.

Албатта, ҳаёот амалиётидан Ўзбекистонда қўллаш учун айна бир давлат таърибасини тўлалигича тавсия этиш ноҳиоз бўлади. Сабаби мамлакатнинг минтақавий, иқлимий, ижтимоий, маданий, иқтисодий ўзига хосликларидан келиб чиқиб, стратегик омилларни аниқлаш мумкин.

Инсон капиталига сармоя

Шубҳасиз, ривожланиш асосида илм-фан, таълим, инновация ва юқори технологиялар, демакки, инсон капитали туради. Ўзбекистонда инсон капиталини ривожлантириш қай даражада?

Саволга жавоб беришдан олдин, келинг, юртимиз инновацион ривожланиш шартлари ва омиллари кўрсаткичларини ҳаёот мезонлари билан таққослаб кўраймиз. Унга кўра, тадқиқот ва ривожланиш ҳаракатларининг (R&D) ЯИМдаги улуши атиги 0,2 фоизни ташкил этади. Бу бошқа мамлакатларга қараганда ўртача 11,8 баробар кам, дегандир.

Ваҳоланки, ҳозирги пайтда инсон капиталига нисбатан қарашлар тубдан кенгайиб, унга қимматбаҳо акция ҳамда даромадлар оқими сифатида қаралмоқда. Бу бежиз эмас, албатта. Чунки инсон капитали иқтисодий ривожланиш билан чамбарчас боғлиқ. Буни дунёга машҳур ҳинд олимиди, иқтисодиёт бўйича Нобель мукофоти соҳиби (1998 йил) Амартия Сен илмий асослаб берган. Унинг фикрича, ривожланиш жараёни фақат моддий ёки иқтисодий фаровонлиқнинг ортиси эмас, балки жамиятнинг ҳар бир аъзосига танлов эркинлиги юқорилигини назарда тутадиган шахснинг имкониятларини кенгайтиришидир. Давлат нафақат истеъмол тенглигини, биринчи навбатда, таълим, соғлиқни сақлаш хизматлари, шунингдек, сиёсий ва фуқаролик ҳуқуқлари соҳасида тенг ҳуқуқлиқни таъминлаш керак. Бу инсон капиталининг ўсишига хизмат қилади.

Тараққиётнинг муҳим механизми

Ҳаёот таърибаси шуни кўрсатадики, бозор ва рақобат ҳозирги замон иқтисодиётини ривожлантиришнинг асосий механизми бўлиб, бошқа ҳар қандай омилга нисбатан фойдалидир. Бозор самарадорлиги қанчалик юқори бўлса, рақобат ҳам шунчалик фаол бўлади. Таҳлика рақобат чекланган ресурсларни, технологик ривожланиш ва инновацияларни самарали қайта тақсимлаш, товар, хизматларни яхшироқ танлаш, нархларни пасайитириш ва сифатини яхшилашга, шунингдек, бутун иқтисодиётда самарадорлиқни ошириш, бизнес ва истеъмолчилар қайғиғига ижобий таъсир кўрсатишга ёрдам беради.

Ҳозирги кунда Ўзбекистонда давлатнинг иқтисодиётдаги иштирокни камайитириш, бозор механизмларига ва давлатнинг иқтисодиётдаги таъсир кўрсаткичларига ўтишга қаратилган чора-тадбирлар илчил амалга оширилмоқда. Шундай бўлса-да, **иқтисодиётда давлат улуши юқорилиги сақланиб турибди. Айна шу жиҳат хорижий инвестицияларни жалб этишга тўсқинлик қилувчи омиллардан бири ҳисобланади.**

Ҳудудларни ривожлантиришга ким масъул?

Ҳар бир давлат иқтисодиётининг умумривожда ҳудудлар ҳал қилувчи роль ўйнайди. Шу боис Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегиясида иқтисодиётни марказдан бошқариш даражасидан ҳудудий ва тармоқ даражасида бошқаришга босқичма-босқич ўтказиш кўзда тутилган. Яъни ҳудудларда тегишли дастурларни амалга ошириш, ҳудудий органлар ҳуқуқларини кенгайтириш, уларнинг макрo ва масъулиятини қўнайитириш биринчи навбатдаги вазифа этиб белгиланган.

Мамлакат тараққиётининг замонавий босқичида кенг қўламли ислохотларнинг муваффақиятли бажарилиши ва унинг мақсадларига эришиш давлат бошқарувининг муқаддас юрғини, самарали ва сифатли фаолият юритувчи тизимини яратишни, давлат бошқаруви органлари ва маҳаллий ижро ҳокимияти органларининг уйғун фаолиятини ташкил этишни талаб қилади.

ин, илгор ахборот-коммуникация технологияларини жорий этишда қабул қилинаётган қарорларнинг самарали амалга оширилишини таъминлаш ва бу жараёни тезкор кузатиб бориш имконини бермайдди. Шунингдек, давлат бошқарувида ортиқча бюрократлаштириш ва юқори сарф-ҳаражатларга сабаб бўлмоқда. Шу боис стратегияда ҳудудий ривожланишни тартибга солишнинг самарали механизмларини шакллантириш ва такомиллаштириш ҳамда маҳаллий ҳокимлик органлари фаолияти натижадорлигини ошириш муҳим йўналиш сифатида белгиланган.

Маҳаллий даражада аҳолининг табиий қўлайишини, миграция жараёнларини, меҳнат ресурсларини бандлик соҳалари бўйича тақсимлаш, соғлиқни сақлаш, халқ таълимини бошқаришнинг, турли хизматлар истеъмолини, уй-жой қуриш ва аҳолини жойлаштириш, қурилиш, саноат базасини ривожлантириш, сув ва электр таъминоти, турли коммуникацияларни тартибга солишнинг таъсирчан механизмини яратиш мумкин. Минтақаларда барча бўғинлар

ришда катта босқични босиб ўтди. Мустақиллик йилларида интеллектуал мулкни муҳофаза қилиш соҳасида 10 та давлатлараро, 12 та ҳукуматлараро ва 21 та идоралараро шартнома ҳамда битимлар тузилиб, амал қилмоқда. Булардан ташқари, тўридан-тўри ишлайдиган 5 та конун, Адлия вазирлигида рўйхатдан ўзбекистон умуммажбурий характердаги 25 та ҳужжат, ҳаммаси бўлиб идора фаолиятини тартибга соладиган 140 дан зиёд норматив ҳужжатлар рўйхатга олинган.

Муаллифлик ҳуқуқи нафақат бир мамлакат ҳудудида, балки у бутун дунёда бир хилда ҳимоя қилинади, шунинг учун ҳам халқаро конвенциялар қабул қилинган.

Жумладан, 2005 йил 19 апрелдан бошлаб Ўзбекистонда "Адабий ва бадий асарларни муҳофаза қилиш тўғрисида"ги Берн конвенцияси нормалари қўллана бошланди. Конвенцияга асосан республикамиз муаллифлари ва уларнинг меросхўрлари ҳуқуқлари бутун дунёда бир хилда муҳофазага олинган.

Ўзбекистон аъзо бўлган муаллифлик ҳуқуқига оид яна бир ҳужжат — "Фонограмма тайёрловчи-

ларнинг манфаатларини уларнинг фонограммаларининг ноқонуний тақорланишидан муҳофаза қилиш тўғрисида"ги Женева конвенциясидир (Женева, 1971 йил 29 октябрь). Унга қўшилган давлат исталган аъзо мамлакат фуқароси бўлган фонограмма тайёрловчиларнинг манфаатларини ҳимоя қилиш мажбуриятини зиммасига олади. Ҳуқуқий ҳимоя чоралари сирасига тайёрловчининг розилигисиз фонограммалардан нусха кўчириш ва бу нусхаларни тарқатиш учун олиб киришни, шунингдек, бевосита умумжамоатчилик эътиборига ҳавола қилиш учун тарқатишни тақиқлаш кабилар қиради.

Кейинги йилларда мамлакатимизда муаллифлар ҳар томонлама қўллаб-қувватланмоқда, уларнинг мулклий ҳуқуқларини таъминлашга алоҳида эътибор қаратилляпти. Хусусан, давлатимиз раъбарининг 2019 йил 8 февралдаги "Интеллектуал мулк соҳасида давлат бошқарувини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарори билан соҳадаги мавжуд муаммоларни ҳал этиш ва белгиланган устувор вазифаларни амалга ошириш мақсадида интеллектуал мулкнинг самарали ҳимояси-

Сирожидин ВОҲИДОВ олган сурат.

ни таъминлаш бўйича "Йўл хари-таси" тасдиқланди.

Адлия вазирлиги интеллектуал мулк соҳасида ягона давлат сиёсатини амалга оширувчи ҳамда Бутун-жаҳон интеллектуал мулк ташкилоти ва интеллектуал мулк соҳасидаги бошқа халқаро ташкилотларда Ўзбекистон Республикасини ифодаловчи ваколатли давлат бошқаруви органи ҳисобланади. Бугунги кунда муаллифлар ва турдош ҳуқуқлар

субъектлари ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ёки мулклий ҳуқуқларини бошқариш мақсадида қатор нодавлат тижорат ташкилотлари тузилган.

Фуқаролик кодекси такомиллаштирилаётган даврда ушбу кодексдаги интеллектуал мулк ҳуқуқи билан боғлиқ нормалар ва соҳага оид ўндан ортиқ қонунлар ҳамда бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни жамлаб, алоҳида "Интеллектуал мулк кодекси"га бирлашти-

риш вақти келди. Ушбу ташаббус бевосита Ўзбекистон Президентига тегишли.

Яқинда Ўзбекистон Республикаси Президентининг "2022 — 2025 йилларда Ўзбекистонда интеллектуал мулк соҳасини ривожлантириш стратегиясини тасдиқлаш тўғрисида"ги фармони лойиҳаси эълон қилинди.

"Интеллектуал мулкни ривожлантириш соҳасида миллий стратегия" лойиҳасидан интеллектуал мулк, инновация ва бизнес, шу жумладан, ижодий соҳадаги бизнес билан шуғулланадиган давлат муассасаларининг самарадорлигини ошириш, ихтиролар, тадқиқотчилар ва ижодкорларга инновацион ишланмаларни тан олиш, тижоратлаштириш ва ҳимоя қилиш имкониятини яратиш, инвестициявий муҳитни шакллантириш каби бир қанча вазифалар ўрин олган.

Умуман олганда, бугун дунё микёсида нишонланаётган Халқаро китоб ва муаллифлик ҳуқуқларини ҳимоя қилиш кунини Ўзбекистонда ҳам кенг эътироф этиш учун етарли қадар асос бор. Бу борада амалга оширилган ислохотлар нафақат муаллифлик ҳуқуқини ишончли ҳимоя қилади, балки барча соҳада янги ихтиролар, асарлар кашф қилиниши ҳамда изланишлар олиб борилишига асос яратяди.

Арофат УМАРОВА,
Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ахборот маркази масъул ходими.

23 апрель — Халқаро китоб ва муаллифлик ҳуқуқларини ҳимоя қилиш кун

ИДРОК БИЛАН ЯРАЛГАН МУЛК

Муаллифлик ҳуқуқи — ғоя (фидр) ёки маълумотларнинг маълум бир кўринишидаги ифодаланишини тартибга солувчи эксклюзив ҳуқуқлар мажмуидир. Қонунчиликка асосан, муаллифлик ҳуқуқининг объекти сифатида ахборот кўринишидаги ҳар қандай фан, адабиёт ва санъат асарлари ҳимояга олинган.

Республикамизда муаллифлик ҳуқуқини ҳимоя қилишга қаратилган "Муаллифлик ҳуқуқи ва турдош ҳуқуқлар тўғрисида"ги Қонун 1996 йилда қабул қилинган, соҳага оид халқаро конвенцияларга аъзо бўлишимиз тўғрисида қонун 2006 йилда янги тахрирда мустахкамланди.

1996 йил 22-23 апрель кунлари 300 дан ортиқ вакилларимиз иштирокида ЮНЕСКОнинг Париж ҳақидаги бош қароргоҳида "Амир Темир ва темирйорларнинг инсоният цивилизацияга қўшган ҳиссаси" мавзuida халқаро конференция бўлиб ўтди. Унинг якунида ЮНЕСКО томонидан 23 апрель — Халқаро китоб ва муаллифлик ҳуқуқларини ҳимоя қилиш кун, деб эълон қилинди. Шу сабабли ҳар йили ушбу сана дунё жамоатчилиги томонидан байрам сифатида нишонланиб келинади.

Бугунги кунда интеллектуал

мулкнинг таркибий қисми сифатида муаллифлик ҳуқуқи ҳамда турдош ҳуқуқлар билан ҳимоя қилинадиган барча асар ва бошқа объектлар соҳалар бўйича 10 дан ортиқ халқаро конвенция ва универсал шартномалар билан муҳофазага олинган. Бу халқаро ҳужжатларни Женева шахрида жойлашган Бутун-жаҳон интеллектуал мулк ташкилоти (БИМТ), ЮНЕСКО маъмурий бошқаруви амалга оширади.

БИМТ Бирлашган Миллатлар Ташкилоти тизимида бўлиб, у 1970 йил 26 апрелдан расман фаолият юритмоқда. Ташкилотта 1974 йилда ҳукуматлараро халқаро ташкилот мақоми берилган. Шунга кўра, 26 апрель — Халқаро интеллектуал мулк кун сифатида ҳар йили кенг нишонлаб келинади. Мамлакатимиз 1991 йилдан мазкур ташкилотнинг тенг ҳуқуқли аъзосидир.

Ўзбекистон ҳам интеллектуал мулк қонунчилигини такомиллашти-

Бош муҳаррир Ўткир РАҲМАТОВ

2020 йил 25 мартда Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлигида 0001-рақам билан рўйхатга олинган. Нашр индекси — 229. Буюртма Г — 448. 31 726 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А—2. Баҳоиси келишилган нархда.

Газетанин хандаги маълумотларни юкляб олиш учун QR-коднинг телефонингиз орқали сканер қилинг.

ТЕЛЕФОНЛАР:

Девонхона 71-233-52-55;
Котибият 71-233-10-28; Эълонлар 71-232-11-15.

Халқ сўзи
Народное слово

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси
Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси Кенгаши,
Ўзбекистон Республикаси
Олий Мажлиси Сенати Кенгаши

Тахририятга келган қўёзмалар тақриз қилинмайди ва муаллифга қайтарилмайди.
Газетанинг етказиб берилиши учун обунани расмийлаштирган ташкилот жавобгар.
Газета тахририят компьютер марказида термид ҳамда оператор М. Бегмуратов томонидан саҳифаланади.
Газетанинг полиграфик жиҳатдан сифати чоп этилишига "Шарқ" нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси масъул.
Босмахона телефони: 71-233-11-07.

"Шарқ" нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонаси. Корхона манзили:
Буюк Турон кўчаси, 41. ЎзА якуни — 00.05 Топширилди — 01.15 1 2 3 4 5 6